

Sygn. akt IVU 809/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 sierpnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Małgorzata Maleszka

Protokolant st. sekr. sądowy Agnieszka Piórczyńska

po rozpoznaniu w dniu 13 sierpnia 2013 r. w Toruniu

sprawy **W. U.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania W. U.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T.

z dnia 6 marca 2013 r. nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje wnioskodawcy W. U. prawo do emerytury od 12 lutego 2013 r. i nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

/-/SSO Małgorzata Maleszka

Sygn. akt IV U 809/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 marca 2013 r. znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 4 lutego 2013 r., odmówił W. U. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu organ rentowy powołując się na powyższą podstawę prawną wskazał, iż uprawnioną do przejścia na wcześniejszą emeryturę jest ubezpieczona kobieta po ukończeniu 55 lat, która nie przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego, bądź w przypadku bycia członkiem złożyła wnioski o wykreślenie z funduszu oraz na dzień 1 stycznia 1999 r. udokumentowała co najmniej 20-letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach. Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczenia są z kolei okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na danym stanowisku, co potwierdza zakład pracy w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie ww. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Mając na uwadze powyższe organ rentowy wskazał, iż na podstawie dowodów dołączonych do wniosku – uzyskanych w wyniku przeprowadzonego postępowania ustalono, że na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczona udowodniła 22 lata, 5 miesięcy i 18 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 2 lata, 6 miesięcy i 23 dni stażu pracy w szczególnych warunkach. Wskazał że nie zaliczył jej jako okresu pracy w szczególnych warunkach okresu od 1 czerwca 1980 r. do 31 marca 1989 r., od 1 czerwca 1989 r. do 11 kwietnia 1991 r. oraz od 16 marca 1992 r. do 31 grudnia 1998 r., gdyż ubezpieczona nie wykonywała obowiązków szczególnie obciążających wzrok, gdyż obsługa komputera w warunkach biurowych jest jedynie pracą uciążliwą ze względu na wymuszoną pozycję ciała i obciążenia narządu wzroku. Zatem wobec nie wykazania przez nią wymaganego 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych, brak było podstaw do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury.

W. U. w odwołaniu od powyższej decyzji zażądała jej zmiany poprzez przyznanie jej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu podniosła, iż praca w spornym okresie miała charakter szkodliwy, jako że ówczesne monitory ekranowe w sposób szczególny obciążały wzrok i emitowały pole elektromagnetyczne i elektrostatyczne.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Sąd ustalił co następuje:

W. U. urodziła się (...).

/okoliczność bezsporna/

W dniu 4 lutego 2013 r. W. U. wystąpiła z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury. W chwili złożenia wniosku i wydania decyzji nie była członkiem w otwartego funduszu emerytalnego.

/dowód: - wniosek k. 1-3 akt ZUS/

Decyzją z dnia 6 marca 2013 r. wydaną na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.), Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury z uwagi na niewykazanie wymaganego 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych emerytury. Organ rentowy przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r. 22 lata, 5 miesięcy i 18 dni ogólnego stażu pracy, w tym 2 lat, 6 miesięcy i 23 stażu pracy w szczególnych warunkach..

/dowód: - decyzja k. 34 akt ZUS/

Ubezpieczona od 8 listopada 1977 r. do chwili obecnej ubezpieczona jest zatrudniona w (...) S.A. z siedzibą w T.. W okresie od 1 sierpnia 1982 r. 31 marca 1989 r. pracowała na stanowisku planisty w Wydziale (...). Od początku 1984 r. jej praca była związana obsługą komputera. Jej praca polegała na wprowadzaniu do systemu indeksów materiałów, a także dokumentów PZ, składaniu zamówień, co również polegało na wpisywaniu ich do systemu,

W okresie od 1 czerwca 1989 r. do 11 kwietnia 1991 r. ubezpieczona pracowała na stanowisku kosztowca w D. Kosztów i (...). W okresie od 16 marca 1992 r. do 31 października 2001 r. ubezpieczona pracowała na stanowisku starszego kosztowca w D. Kosztów i (...). Jako kosztowiec zajmowała się wprowadzaniem do systemu danych dotyczących półfabrykatów, a także zajmowała się narzędziownią tj. wprowadzaniem do systemu danych jej dotyczących tj. dotyczących wynagrodzeń i godzin pracy

Na wszystkich tych stanowiskach, poczynając od 1984 r., ubezpieczona pracowała tylko i wyłącznie przy komputerze, przed monitorem ekranowym.

Ponadto w okresie 2 listopada 1994 r. do 31 grudnia 1996 r. ubezpieczona prowadziła agencję (...) na terenie zakładu pracy, ale robiła to po godzinach pracy.

/dowód: - zaświadczenie o zatrudnieniu k. 6 akt ZUS,

- świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach k. 13 akt ZUS,

- akta osobowe ubezpieczonej, k. 14 akt sądowych,

- zeznania świadka B. S. na rozprawie w dniu 11.07.2013 r.,

3 min.04 s.

- zeznania świadka Z. Z. na rozprawie w dniu 11.07.2013 r.,

28 min., 27 s.

- przesłuchanie ubezpieczonej na rozprawie w dniu 11.07.2013 r. 36 min. 21 s.

Ubezpieczona pobierała zasiłek chorobowy w okresach: od 19 maja 1992 r. do 22 maja 1992 r. (4 dni), od 14 września 1992 r. do 18 września 1992 r. (5 dni), od 9 października 1992 r. do 14 października 1992 r. (6 dni), od 5 listopada do 10 listopada 1992 r. (6 dni), od 14 czerwca 1993 r. do 21 czerwca 1993 r. (8 dni), od 3 lutego 1994 r. do 9 lutego 1994 r. (7 dni), od 14 lutego 1994 r. do 23 lutego 1994 r. (10 dni), w dniu 16 marca 1994 r. (1 dzień), od 17 września 1994 r. do 22 września 1994 r. (6 dni), od 5 grudnia 1994 r. do 10 grudnia 1994 r. (6 dni), , od 29 marca 1995 r. do 4 kwietnia 1995 r. (7 dni), od 6 września 1995 r. do 8 września 1995 r. (3 dni), 18 stycznia 1996 r. do 24 stycznia 1996 r. (7 dni), od 8 lipca 1996 r. do 19 lipca 1996 r. (12 dni), 13 stycznia 1997 r. do 21 stycznia 1997 r. (9 dni), od 17 czerwca 1998 r. do 21 czerwca 1998 r. (5 dni), od 2 września 1998 r. do 5 września 1998 r. (4 dni), od 19 października 1998 r. do 23 października 1998 r. (5 dni).

/dowód: - karta przebiegu zatrudnienia, k. 35 akt ZUS/

Sąd zważył co następuje:

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sądowych, w tym w aktach organu rentowego i osobowych wnioskodawczyni, a także dowodu z przesłuchania świadków B. S. i Z. Z. oraz dowodu z przesłuchania wnioskodawczyni. Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów, gdyż były jasne, pełne, rzetelne, a nadto żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności i mocy dowodowej, a także nie budziły one wątpliwości Sądu. Jedynie jeżeli chodzi o świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 24 stycznia 2013 r. to Sąd nie dał mu wiary, że ubezpieczona przed 1984 r. wykonywała pracę operatora monitorów ekranowych, jako że sama ubezpieczona zeznała, iż dopiero od tego roku w pracy pojawiły się takie monitory.

Za wiarygodne Sąd uznał także zeznania świadków B. S. i Z. Z.. Świadców ci będący pracownikami (...) w spornym okresie zgodnie wskazali, że od 1984 r. ubezpieczona pracowała wyłącznie przy obsłudze monitorów ekranowych, a także szczegółowo opisali wykonywane przez nią obowiązki na kolejnych stanowiskach. Sąd dał wiarę tym świadkom, gdyż ich zeznania były spójne, zgodne i logiczne, zgodne z zeznaniami wnioskodawczyni, które Sąd także uznał za wiarygodne, a ponadto znalazły potwierdzenie w dokumentach zawartych w aktach osobowych ubezpieczonej.

Prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych reguluje art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku – w przypadku kobiet - 55 lat, jeżeli w dniu 1 stycznia 1999 r. spełnili łącznie niżej wymienione warunki:

- osiągnęli okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat,

- posiadają co najmniej 15 – letni okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a nadto:

- nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego, a w przypadku przystąpienia złożyli wniosek o wykreślenie z funduszu i przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Stosowne regulacje w przedmiocie wieku emerytalnego, rodzajów prac lub stanowisk oraz warunków, na podstawie których przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury znajdują się w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Natomiast wykazy prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zostały zawarte w wykazach A i B stanowiących załącznik do ww. rozporządzenia. Nadto w § 1 ust. 2 tegoż rozporządzenia w przedmiocie sprecyzowania stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach ustawodawca odsyła do odpowiednich przepisów resortowych.

Istotny w niniejszej sprawie jest również § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., w myśl którego okresami pracy uzasadniającymi prawo do wcześniejszej emerytury są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, ustalonym dla danego stanowiska. Pod pojęciem pracy wykonywanej stale należy rozumieć pracę wykonywaną na danym stanowisku pracy, zgodnie z rozkładem czasu pracy i w pełnym wymiarze czasu pracy, ustalonym dla danego stanowiska. W związku z powyższym nie będzie uznawana za taką pracę praca wykonywana, np. w połowie wymiaru czasu pracy lub tylko kilka lub kilkanaście dni w miesiącu.

W sprawie poza sporem była okoliczność, iż W. U. osiągnęła z dniem 12 lutego 2013 r. przewidziany przepisami prawa wiek emerytalny i że posiada wymagany staż ubezpieczeniowy. Organ rentowy w celu ustalenia uprawnień do emerytury uwzględnił na dzień 1 stycznia 1999 r. 22 lata, 5 miesięcy i 18 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 2 lat, 6 miesięcy i 23 stażu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy nie kwestionował faktu nie przystąpienia przez wnioskodawczynię do otwartego funduszu emerytalnego.

Istota sporu w niniejszym postępowaniu koncentrowała się natomiast wokół ustalenia, czy praca świadczona przez W. U. od 1 czerwca 1980 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) była pracą szczególnie obciążającą narząd wzroku przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, tj. czy była pracą w szczególnych warunkach, a w konsekwencji czy wnioskodawczyni spełniła wszystkie przesłanki do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury.

W tym miejscu wskazać należy, iż zgodnie z § 2 ust. 2 ww. rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. okresy pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Organ rentowy, rozpoznając wniosek w sprawie prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach, może uwzględnić wyłącznie te okresy pracy w szczególnych warunkach, które zostały uwodnione na podstawie powyższego dokumentu bądź zaświadczenia stwierdzającego charakter i stanowisko pracy w warunkach szczególnych w określonych okresach. Dokumenty te są dla organu rentowego wiążące nie tylko w pozytywnym, ale i w negatywnym tego słowa znaczeniu. Oznacza to, że z jednej strony przedłożone zaświadczenie jest dowodem na fakt wykonywania przez zainteresowanego pracy w szczególnych warunkach, a z drugiej strony brak takiego zaświadczenia, czy jest nieprawidłowo wypełnione, uniemożliwia ustalenie tej okoliczności za pomocą innych środków dowodowych.

Niemniej w powyższym wypadku – braku bądź zakwestionowania przez organ rentowy powyższych środków dowodowych – zainteresowany może dochodzić ustalenia tych okoliczności w postępowaniu sądowym, w którym w myśl art. 472 i 473 kpc powyższe obostrzenia nie obowiązują. Sąd nie jest bowiem związany środkami dowodowymi

określonymi dla dowodzenia przed organem rentowym. W postępowaniu o świadczenie emerytalno – rentowe dopuszczalne jest – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z 27 maja 1985 roku (III UZP 5/85) – przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy z powodu jego likwidacji lub zniszczenia dokumentów dotyczących zatrudnienia. Okres pracy w warunkach szczególnych można również ustalić w postępowaniu sądowym na podstawie akt osobowych pracownika (umowy o pracę, świadectwa pracy, angaży, innych dokumentów). Zaliczenie nie udokumentowanych, spornych okresów pracy w szczególnych warunkach do stażu pracy uprawniającego do wcześniejszej emerytury wymaga przy tym dowodów nie budzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania prawne przede wszystkim należy stwierdzić, że praca szczególnie obciążająca narząd wzroku przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych należy do stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach. Jest ona wymieniona w wykazie A Dział XIV „Prace różne” pod pozycją 5 „Prace szczególnie obciążające narząd wzroku i wymagające precyzyjnego widzenia – w kartografii, montażu mikroelementów wymagającego posługiwania się przyrządami optycznymi oraz przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych” załącznika nr 1 do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (Dz. U. 1983 r., Nr 83, poz. 43). Ponadto jest ona wymieniona w Wykazie A, dziale XIV, poz. 5 pkt 5 – „operator mikroskopów i monitorów ekranowych” załącznika nr 1 do Zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. MG z dnia 29 czerwca 1985 r.).

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił bezspornie ustalić, iż ubezpieczona w następujących okresach zatrudnienia w (...): od 1 stycznia 1984 r. do 31 marca 1989 r., od 1 czerwca 1989 r. do 11 kwietnia 1991 r. oraz od 16 marca 1992 r. do 31 grudnia 1998 r. wykonywała pracę szczególnie obciążającą narząd wzroku przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, która jest pracą w szczególnych warunkach. W ocenie Sądu nie ulega również wątpliwości, że świadczyła taką pracę stale i pełnym wymiarze czasu, gdyż wynika to z zeznań świadków i samej ubezpieczonej. Ubezpieczona przez pewien czas prowadziła agencję (...), ale robiła to po godzinach pracy, zatem okoliczność ta nie ma znaczenia dla sprawy. Jeżeli zaś chodzi o okres przed 1984 r. to w ocenie Sądu oczywistym jest, że ubezpieczona nie mogła w tym okresie pracować przy obsłudze monitorów ekranowych, gdyż jak wynika z jej zeznań, w tym okresie takich urządzeń nie było jeszcze w zakładzie pracy.

Odnosząc się do obiekcji organu rentowego, że praca przy monitorze jest lekka pracą biurową, należy podnieść, że ustawodawca przyjął, iż była to praca w warunkach szczególnych i organ rentowy nie może samowolnie kwestionować jego decyzji i samodzielnie ustalać czy dany przepis należy stosować, czy też nie. Ponadto należy wziąć pod uwagę także okoliczność, że nie można porównywać pracy przy współczesnych, nowoczesnych monitorach, które istotnie nie obciążają nadmiernie wzroku, z pracą przy monitorach z lat 90-tych czy 80-tych ubiegłego wieku, praca przy których była olbrzymim obciążeniem dla wzroku, które dodatkowo emitowały silne pole elektromagnetyczne, co zresztą było przyczyną uznania przez ustawodawcę pracy przy nich za pracę w szczególnych warunkach.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd uznał, iż ubezpieczona – po odliczeniu okresów pobierania zasiłków chorobowych (łącznie 3 miesiące i 27 dni) i uwzględniając okresy zaliczone przez organ rentowy – 2 lata, 6 miesięcy i 23 dni, wykazała łącznie **16 lat, 1 miesiąc i 23 dni** pracy w warunkach szczególnych, zgodnie z art. 32 ust. 1 a pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Tym samym należy uznać, że ubezpieczona spełniła wszystkie przesłanki do przyznania jej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach i jej odwołanie należało uwzględnić.

Stąd też Sąd – na mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc – zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał W. U. prawo do emerytury poczynając od dnia 12 lutego 2013 roku, tj. od dnia spełnienia przez nią wszystkich warunków do przyznania emerytury zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Mając na uwadze, że ustalenie faktycznych warunków pracy mogło zostać poczynione dopiero na etapie postępowania sądowego na podstawie dowodów, którymi organ rentowy dysponował, Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Przewodnicząca

Sędzia SO Małgorzata Maleszka